

Податок на чисту вартість багатства як різновид майнових податків

Бобох Наталія – аспірант II року навчання
кафедри менеджменту організацій
економічного факультету Волинського державного
університету імені Лесі Українки

Науковий керівник: д.е.н., проф.,
завідувач кафедри менеджменту організацій
Волинського національного університету ім. Лесі Українки

В Україні майнові податки застосовуються не в повній мірі, а деякі з них взагалі відсутні: податок на чисту вартість багатства, податок на нерухомість. Це зумовлює актуальність дослідження і аналіз питання про можливість і доцільність запровадження одного з майнових податків - податку на чисту вартість багатства, враховуючи зарубіжний досвід.

Дуже часто в економічній літературі поняття «податок на багатство» і «податок на нерухомість» ототожнюються в зв'язку з некоректним перекладом. Тому важливе значення має розмежування цих понять.

Обидва цих податки відносяться до майнових податків і носять періодичний характер. Основною їх відмінністю є база оподаткування. Податком на нерухоме майно оподатковуються окремі види нерухомого майна (земля, будівлі, споруди), а також земля разом з покращеннями на ній (будівлями і спорудами). Податок нараховується на ринкову вартість нерухомості або на його площу, тобто на «валову вартість майна».

Податок на чисту вартість багатства (податок на чисту вартість майна, податок на чисті активи або податок на багатство) нараховується на чисту вартість майна, тобто за вирахуванням зобов'язань (боргів), пов'язаних з оподатковуваним майном і активами [1, с. 30].

База оподаткування цим податком в різних країнах є неоднаковою. Найчастіше в перелік об'єктів оподаткування включають будівлі, споруди, квартири, цінні папери і земельні угіддя, іноді в складі цілісного земельно-майнового комплексу. Рідше до об'єктів оподаткування відносять особисте майно, предмети антикваріату і вироби мистецтва.

Коло платників податку може включати або тільки фізичних (Іспанія, Нідерланди, Люксембург, Пакистан, Шрі-Ланка), або фізичних і юридичних

осіб (Аргентина, Австрія, Індія, Фінляндія, Німеччина, Норвегія, Франція, Швеція, Швейцарія).

Всі країни, що використовували податок на чисту вартість багатства виключно по відношенню до юридичних осіб (в 90-их рр. ХХ ст.), до теперішнього часу від нього відмовились. Можливі наступні категорії фізичних осіб – платників податку на багатство: 1) окрема людина (Іспанія); 2) сім'я (Пакистан, Індія); 3) «неподільна одиниця» (неінкорпорована асоціація фізичних осіб, партнерство) (Пакистан, Індія).

В Франції та Швеції податок може сплачувати окрема фізична особа, або подружня пара (сім'я), що проживає в зареєстрованому чи громадянському шлюбі. Цей вибір здійснюється самими платниками.

Основна проблема нарахування податку на чисту вартість багатства – оцінка вартості різних елементів податкової бази.

Зазвичай кожного року не проводиться переоцінка нерухомого майна за ринковою вартістю, якщо воно не підлягало на протязі року якимсь змінам. Іноді для цілей оподаткування нерухомості застосовується ринкова вартість майна на якусь визначену дату (в основному це доволі давні оцінки). Цінні папери, що обертаються на біржах, як правило, оцінюються за ринковими цінами.

Вартість особистого майна, враховуючи складність його ринкової оцінки, в більшості випадків визначається на основі встановленого законодавством нормативу по відношенню до об'єктів нерухомості.

В зарубіжній практиці існує два підходи до порядку визначення об'єму боргових зобов'язань, що підлягають вирахуванню при розрахунку бази по податку на чисту вартість майна. Перший обмежує суму заборгованості, що вираховується, тільки тією частиною зобов'язань, які спричинені об'єктами, що входять в склад податкової бази (Індія, Пакистан).

Другий підхід допускає вирахування будь-якої заборгованості платника податку, визначаючи коло конкретних кредиторів (напр. в Уругваї це банки країни).

Проблема подвійного оподаткування виникає, коли податки на багатство накладаються і на фізичних, і на юридичних осіб. Тому що, оподатковуються одночасно активи юридичних осіб і частки (акції) фізичних осіб в активах юридичних осіб. Саме по цій причині в ряді країн (наприклад Франції) відмовились від одночасного оподаткування фізичних і юридичних осіб цим податком.

До найпоширеніших податкових пільг можна віднести: встановлення загального чи пооб'єктного мінімумів неоподатковуваних податком, включення до бази оподаткування лише частини вартості об'єкта, вирахування визначеної суми на утриманців чи дітей платника, виключення деяких видів активів з числа об'єктів оподаткування.

Варто додати, що лише 14 країн світу використовують цей податок [2, с. 251]. Його частка в структурі податкових надходжень коливається від 0,035 до 5,6 %.

Сам факт оподаткування багатих позитивно впливає на політичну ситуацію в країні, підтримує серед більшості населення ідею про справедливість оподаткування.

Деклараційний спосіб сплати податку створює умови для ухилення від нього (приховування окремих об'єктів оподаткування і/або заниження оціночної вартості), а можливості перевірки правильності його нарахування обмежені через високу трудомісткість, труднощі з отриманням інформації з банківської сфери, проблеми ринкових оцінок і т. д. Тому, на даний момент запровадження даного податку недоцільне через ці причини, натомість в Україні необхідно якнайшвидше запровадити податок на нерухомість.

Список літератури

1. Лыкова Л.Н. Налоги на чистую стоимость имущества // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. - № 2. – с. 30-37.
2. Державні фінанси: Теорія і практика перехідного періоду в Центральній Європі. – К.: Основи, 1998. – с.542.